

Dopisi in novice.

Iz slov. Štajarskega. Učitelj po trudapolnem dnevnem delu za blagor človeštva se veseli tudi ure počitka. Tej pa prišteva tudi čas, kterega porabi za svoje daljno izobraževanje in pripravljanje na prihodnje šolske ure. Kako težko pričakuje učitelj, ki ima resen poklic za svoj stan, pedagogičnih listov. Sicer ve, kako napreduje učiteljstvo v njegovem okraji; a radoveden je, kaj in kako delujejo njegovi tovariši v ožjej domovini, kako učiteljstvo in šolstvo, iz kterega izbaja bolja ali slabeja prihodnjost narodu, sploh napreduje? Eden naših učiteljev je poleg drugih pedagogičnih listov iz radovednosti naročen tudi na »Laib. Schulzeitung«. Saj nas pa tudi mora zanimivati pred vsem stanje naših šolskih sobratov na Kranjskem, oboji namreč podučujemo v enem in istem jeziku, in bi morali složno skerbeti za splošni blagor našega zaostalega naroda! A kako se zavzame naročnik, prebirajé »Laib. Schulztg.« Namesto sloge, ktera je prvi pogoj vsacega napredovanja, trosi neslogo, in zasramuje vse, kar po slovenski diši. Kako more tak učitelj dobro podlago staviti jeziku, katterega zaničuje? Na Slovenskem je vendar domači jezik prvo sredstvo do splošne omike za slovensko mladino.

Drugi učitelj je naročen na »Päd. Zeitschrift«. Tudi ta list ne pokaže prijaznega obraza slovenskim učiteljem. Ta list namreč jemlje vse psovke na slovenske učitelje i slovenske šole iz »Laib. Schulztg«. Nemški pedagogični listi so nam Slovincem še veliko sovražnejši od nemških političnih. (V tem se po bratovski med sabo delé. Vrd.) Tovariši, ki še imamo iskrico domoljubja, bodimo složni, ako nam je v skerbi napredek našega šolstva in delajmo vztrajno na domači narodni podlagi in ne izročujmo se našem nasprotnikom! Kdo ima naj več serca do slovenskih učiteljev? Ali se niso v štajarskem in tudi kranjskem deželnem zboru, naši vrli rojaki naj bolj živo potegovali za boljše učiteljsko stanje. Za tako skrb naših slovenskih poslancev imamo pač hvaležni biti, a ne se od njih odvracovati nehvaležno. Moje najiskrenejše želje in tudi menda vsacega slovenskega učitelja so te, da néha razpertija mej nemškimi in slovenskimi pedagogičnimi listi. Delajmo tedaj složno na domačem šolskem polji v duhu časa, ako hočemo našo nalogo vspešno izvršiti, in izrediti našo mladež z poštene in značajne rojake.

Iz Ormuža 10. januarja l. 1874. Tukajšno učiteljsko društvo je imelo 8. t. m. svoj prvi zbor v letošnjem društvenem letu. Naj važnejši predmeti na dnevnem redu so bili: poročilo blagajnikovo o stanu društvene blagajnice, volitve v društveni odbor za 1874. l. in govor g. Rauschl'na o »šolini nalogi v smislu novih postav«. — Poročilo blagajnikovo se je izročilo v pregledovanje posebnemu odboru, v katerem so gg. Strenkl, Stuhec in Šijanec. V društveni odbor so bili voljeni gg.: Jože Šmidinger, nadučitelj pri Velki Nedelji, za načelnika; Ferdinand Rauschl, nadučitelj v Ormužu, za tajnika; Ivan Jursa, učitelj v Ormužu za blagajnika; Štefan Kovačič, nadučitelj, in Simon Strenkl, učitelj v Središču, za odbornike. — G. Jože Žinko, podučitelj v Središču je bil sprejet v društvo kakor pravi ud. — Govor g. Rauschl'na moral se je zaradi pomanjkanja časa preložiti na drugi zbor, kteri bo 5. februarja.

Ker se udje pridno zborov vdeležujejo, in društvo ima tudi mnogo podpornikov, pričakovati je zdatnega delovanja tega društva. J.

Goriški deželni zbor je šolsko postavo nekoliko spremenil, glavne spremembe so te-le: Dolžnost za obiskovanje šole začne se šestim in konča z dvanajstim letom. Deželni šolski svèt pa bo gledé na okoliščine lahko skrajšal to

dolžnost od 7. — 11. leta. Za zidanje in ohranitev šolskih poslopij, za svečavo in kurjavo mora vsaka občina za se skrbeti; ko bi tega ne storila, bo skrbel za to okrajni šolski svet. Učiteljska plačila se bodo na tri vrste razdelila in sicer ne bo v 1. vrsti manjši od 600 gld., v 2. manjši od 500 gld. in 3. vrsti manjši od 400 gld.; vrh tega dobí, kjer je več učnikov, vodja ali nadučitelj priklado.

Voditelj šole ima pravico do stanovanja, ki obsega dve sobi in druge potrebne prostore; če ni takega stanovanja, se mu dá primerna odškodnina.

Ces. komisar tirja v imenu vladinem, naj se pri dolžnosti obiskovanja šol izreče, da morajo otroci od 12. do 14. leta obiskovati ponavljajno šolo — ali deželni zbor ni tega sprejel, tudi ni bila sprejeta določba, da smejo nadučiteljice, in začasni podučitelji v zakon stopiti le z dovoljenjem okrajnega šolskega sveta. Po nasvetu Del-Torrea se je postava v drugem in tretjem branju potrdila z 8 zoper 7 glasov.

(»Glas«.)

Iz Železnikov 18. januarja. — Kar si cenjeni »Tovariš« govoril v svojem letošnjem 1. listu o delovanji društev »Narodna šola« in »Schulpfennig«, ki imata obadva namen, podpirati siromašne učence in šole z učnimi pripomočki, je vse gola resnica. Ko bi »Narodna šola« imela več vdeležnikov, dobrotnikov in podpornikov, bi tudi ona v obilnejši meri podpirati zamogla revne učence in šole; da pa ni zanemarjala prevzete naloge, in da njeno delovanje ni bilo ravno tudi graje vredno, kaže nam znameniti zaesek 365 gld. 62 soldov, za kolikor je namreč razposlala do 1. novembra l. l. raznoverstnega šolskega blagá. Upati je, da ko bodo gg. učitelji spoznali veliko dobroto in korist te družbe, in vidili, koliko podpore jim pride za malo vlogo enega goldinarja, bodo se gotovo tesnejši oklenili te dobrodelne naprave. Poglavitni namen mojih današnjih verstic pa je, spodbujati čč. gg. sobrate učitelje, naj vsaj pe večjih bolj obljudenih krajih naprosijo kake blagoserčne gg. oštrije, da jim dovolijo razpostaviti v njih gostilniških sobah nabiralne milodarne pušice za društvo »Narodna šola«. Naš slovenski rod je sploh »dobrih rok«; pri kozarcu vina so pa ljudje večasih še posebno radodarni, in tako bi na ta način naša družba pridobila marsikako podporo. V dokaz tega naj povem, da ko sem pretekli teden poprosil tukajšno gostilničarico, vdovo U. J., bi li dovolila, da bi se v njeni gostilnici razpostavila od društva »Narodna šola« prejeta nabiralna pušica, je ona koj v to dovolila. Ko pridem drugi dan v omenjeno kerčmo, vidil sem na veliko veselje svoje že pušico na primernem kraju postavljeno, nad taisto pak je bil napisal njen sin, bivši tukajšni učenec, v zlati okvirček besede: »Milodari za revne šolarje na Kranjskem«. In ko malo dni potem vprašam, kako kaj kaže »kupčija«, odgovorilo se mi je, da menda precej dobro. Da bi se prepričali, odperli smo pušico, in glej: ni še minul teden, in že se je nabralo skup 1 gl. 10 sold., katere s tem listom vred oskerbništvu »Narodne šole« pošiljam. Vem sicer terdno, da vedno se ne bodo stekali tako obilni darovi, pa kar se dobi, je dobro, ter nov dokaz, »da zerno k zernu da res poslednjič pogačo«, kakor naš domači pregovor dobro pravi. Nadejam se za terdno, da moj совет pri spoštovanih gg. sobratih ne bo ostal »nerodovitna beseda«; marveč hrepeneče pričakujem, da bomo kmalu brali v »Tovarišu«, po katerih krajih in pri kom se na nasvetovani način nabirajo milodari za našo siromašno šolsko mladino. Radodarna roka in Božja pomoč pa naj obilno podpira ta blagi namen! Zdravo!

Jos. Levičnik.

Iz Lašič 22. januarja. Blagovoli dragi »Tov.« zapisati ter svetu naznaniti imeni dveh dobrotnikov in šolskih prijateljev, izmed katerih je prvi v. č. g. Franjo Tomšič, duhovnik v Koprivi, ki je v svoji blagodušnosti z naročbo »Vertec-a« za l. 1874 obdaroval naj pridnejšega učenca naše šole, in drugi g. Ivan Tomšič, učitelj v Ljubljani, kateri je daroval Vertec 2. polletja l. 1873 pridno učeči se mladini, ki ga radovedno prebira in si lepe nauke obrača v prid.

Ker omenjena lepa darova imata blagi namen, da spodbujata šolsko mladež k pridnosti, in gotovo to ne bodo brez sadu, spolnujem naj prijetnejšo dolžnost in izrekam v svojem in v imenu obdarovane šolske mladine obema g. g. dobrotnikama naj lepšo pohvalo.

Dost. vred. Vertec »časopis« za mladost je razširjen po vsem slovenskem svetu, nam se le čudno dozdeva, da si ga ne naročé vse šole po Slovenskem za svoje bukvarnice, ker primernejšega berila za mladost od tega lista je težko najti.

Iz Ljubljane. Kdor ima ušesa, naj poslušá. Konservativni stranki se rado očitá, da učiteljem nič ne privošči, da je povsod zoper boljše plačo učiteljev, isto tako tudi »Uč. Tov.«, ki ima svoje naročnike večidel v konservativni stranki. Poglejmo enkrat stvar, kakor je v resnici in v praktičnem življenji. Liberalci bi sploh radi vidili, da bi učitelj pri cerkvi ničesa ne imel opraviti, tedaj ničesa tam po strani zaslužil. Druge postranske opravila oziroma zaslužke bi mu že privoščili, a teh ni povsod, cerkvena služba pa je povsod in tudi nekaj nese, v enih krajih več v drugih manj. Zgubo teh dohodkov pa učitelj dostikrat prav živo čuti. — Ker pa liberalci učitelju ne privoščijo zaslužka pri cerkvi, morajo predlagati čedalje večjo plačo — to je čisto doslednje; vsak delavec je svoje plače vreden, tedaj tudi učitelj, ki vendar dela na korist bogatih in revnih, on se ne more prepirati, niti določevati, kdo ga bode plačeval. Tirja to svoje in po pravici, tega mu nihče ne more očitati. — Pa kljuba zvišanim plačam bodo učitelji čedalje težje shajali, — ako ne bodo imeli nič doma in bo prislo vse na kupivo. Kdor je prisiljen na drobno kupovati, mora na kmetih vse dražje plačevati kakor pa v mestu. Na domu kmet navadno nima nič na prodaj, v mesto pa prinese vse in ponuja, da speča svoje blago. — Kako bo shajal učitelj na kmetih, ki je daleč od mesta, pa nima toliko, da bi se založil za dalj časa s potrebnim živežem. Dokler smo imeli sv. Duha (za farnega patrona) tako namreč pripoveduje povedka od nekih faranov, smo imeli vendar malo kruha, sedaj pa imamo svetega Vida, pa ni nič prida. Ako se take pritožbe čujejo iz bližnjih dežel, kjer so učitelji bolj plačani, kakor na Kranjskem, tako se tudi nij čuditi, da je nezadovoljnost med učiteljstvom čedalje večja. Učitelji so res v veliki stiski, po starem niso dobili svoje plače, po novem pa tudi ne. Sicer je resnica, da tega ne bodo zgrubili, kar jim je uganjenega, zato bo skerbela vlada, a hudo je toliko časa čakati na zaslužene krajcarje temu, ki ni založen. Stvar ima pa še drugo lice. — Učitelji si želé, da bi vso plačo le pri blagajnicah dobivali. — Ko pa slišim govoriti od blagajnic, mislim pa vselej na kmeta in obertnika, ki stoji s svojim bukvicami pred davkarjem in čaka, kedaj bo gospod vzel od njega davek. Kedar bo v kasah pomanjkanje, takrat bo gotovo učitelj zadnji, kateri pride na versto. Vse bo poprej splačano, kakor učiteljevi zaslužek, in stvar utegne tako daleč priti, vsaj tã ali tam, da bo učitelj cesarski uradnik, ki ima dobivati svoje plačilo pri kasi, a srenja, kjer bo služil, bode mogla skerbeti sama za njegovo plačo. To ni nemogoče, in doživeli smo marsikaj, česar se ni nihče nadejal. — Zato tedaj, ker »Tov.« učiteljem kaže stvar od obeh strani, pa pravijo nekateri: »Tov.« ne piše za

učitelje, marveč za duhovne; učiteljem nič ne privoščī, hoče da bi se zopet povernili stari časi suženstva nazaj. Vsak čas svoje prinese, tako se bode tudi o svojem času videlo, kdo misli bolj pošteno z učitelji, ali mi ali naši neprijatelji.

— Ljubljanski mestni učitelji ne vedó, ali bi se obernili do državnega zbora, ter prosili, da postanejo državni uradniki, ali da bi ostali to, kar so sedaj, pa doma prosili, da se jim plača zboljša. Zadrega je res velika, oboje nasvetuje »Schltzg.«, organ kranjskega dež. učit. društva, samo tega ne pove, kaj se ima poprej zgoditi, pa kaj bi bilo bolje t. j. od kod se je več nadejati, ker sama tega ne ve. — Jaz že vem, da sem tebi všeč, a tega ne vem, če si ti meni všeč, je rekel kmečki fant svoji nevesti. Tako tudi nij dvomiti nad tem, da na Dunaji in tudi v Ljubljani komaj pričakujejo prošenj kranjskega dež. učit. društva in da se potem hipoma zgodi, kar koli želi. Kaj pa, ako se stvar razume tako-le: Peticija do državnega zbora velja za učitelje na deželi, peticija do mestnega odbora pa ljubljanskim učiteljem. To pa že to, to! Potem bi bilo vsem ustrezno, prav tako, kakor v kerčmi, kjer gostu prinesó jeternico ali kervavico, vsakemu po svojem okusu, kakor zahteva. Mestni učitelji naj pa le pridno delamo, da se dobi več podpisov po deželi, potem pa lahko rečemo: »Vsa dežela nas uboga«. Mestni očetje se bodo nas prestrašili, in vse dovolili, kar koli zahtevamo, in potem nam pa nij treba na Dunaj hoditi, mi dosežemo svoje, za drugo se ne brigamo. Saj tega nam nihče ne bode očital: 'Državni uradniki hočete biti, pa doma prosite, česar potrebujete za se in za šole. Hm, kaj še? Za vertavke nas, samostalne učitelje, nihče ne bo imel!

V kranjskem deželnem zboru je stavil gospod dr. Razlag ta-le predlog: Da se zboljšajo razmere ljudskega šolstva na Kranjskem in da se v okom pride nevarnosti preselevanja znatne množine učiteljev v sosedne dežele, se naroča deželnemu odboru, naj potrebna sredstva prevdarja ter v prihodnjem zasedanji o tem poroča in nasvete stavi. — G. Lavrenčič, ki je v imenu šolskega odseka v XI. zasedanji 13. januarja poročal o tem predlogu, je nasvetoval, naj se gosp. Razlag-ov predlog izroči deželnemu odboru v prevdarek in poročanje prihodnjemu deželnemu zboru. —

Prošnja kranjskega deželnega učiteljskega društva za enakomerno plačo kranjskih učiteljev z učitelji v Doljni Avstriji se je izročila deželnemu odboru s tem, da naj v tej zadevi dogovorno z deželnim šolskim svetom prihodnjemu deželnemu zboru poroča in nasvete stavi.

Ker je v 7. seji 5. januarja gospod dr. Razlag stavil predlog za zboljšanje učit. razmer na Kranjskem in so ta predlog podpirali gg. dr. Zarnik, Karol Rudež, Peter Kozler in pl. Gariboldi, in je v IX. seji 10. januarja gospod dr. Razlag ta predlog utemeljeval s prav toplimi besedami, in je vsled tega izročil bil šolskemu odseku, lahko tedaj kranjski učitelji vidijo, da je bila peticija, katero so na priporočilo kranjskega dež. učiteljskega društva stavili za »nebodiga« treba, in da je to peticijo kranjskim učiteljem kranjsko društvo podtaknilo tako, kakor kukavica svoje mladiče drugim tičem, da jih izrede. Izid peticij vam pa nihče ne more garantirati ne dr. Razlag, še manj pa to društvo, da-si veliko obeta.

— Deželni šolski svèt je naročil deželnemu odboru, da bi nemudoma izveršil proračun (Präliminariën) za učiteljske plače, in je tudi vsem okrajnim davkarijam odkazal, kako naj se ravnajo pri založbi plače za učitelje. Čas je že za to!

— Ljubljanski srenjski odbor je v seji 20. preteč. m. sklenil, na »Cojzovem grabnu« blizu Šentjakobskega mosta zidati novo šolsko poslopje s štiriimi razredi in s paralelkami, ter je za to odločil 66.651 gl. Ta šola bo de prvo mestno šolsko poslopje, kajti do sedaj se ljubljansko mesto ni imelo svojega šolskega poslopja, in je mesto za šolo v reduti plačevalo najemščino.

— Šole se začnejo 3. svečana. Osepnice sicer še niso ponehale, a ko bi hoteli čakati tega, bi menda letos šole ne bilo.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na trirazredni ljudski šoli v Laškem je razpisana služba podučiteljeva, oziroma podučiteljska z letno plačo 400 gl. in prostim stanovanjem.

Prosilci morajo znati slovenski in nemški jezik pismeno in ustmeno, in naj svoje pravilno obložene prošnje predlagajo potem predpisanih šolskih oblastnij do konca m. februarja pri krajnem šolskem svetovalstvu v Laškem (Tüffer).

Od okrajnega šolskega svetovalstva v Laškem dne 16. januarja 1874.

Obrok za učiteljsko službo v Cerknici traja do 20. februarja, v Cerknem na Goriškem pa do 26. februarija 1874.

Na enorazredni ljudski šoli v Kalobji je spraznjena učiteljska služba; plača znaša na leto 500 gl., osebna doklada je 60 gl. in prosto stanovanje.

Prošnje naj se vložijo do 15. februarja t. l. krajnemu šolskemu svetovalstvu v Kalobiji (okr. cel. okol.)

Premembe v učiteljskem stanu.

Na Primorskem. Gosp. Stimpel v Terstu postane nadzornik za gimnazijo in realko v Gorici; gosp. Klodič prevzame učiteljsko pripravnico in gosp. Gatti poprej deželni nadzornik obderži samo italijanske ljudske šole, za katere je okrajni nadzornik gosp. Trojanšek.

Na Štajarskem. Na vstrične razrede dekliske šole v Ptujem prideti gni. Marija Schulz in Viktorija Zurhaleg, obedve iz Kranjskega.

Listnica. K »Narodni šoli« so pristopili: Ljudska šola (za silo) v Štangi 1. gl. Letni donesek so odrajtali: K. J. iz V., F. G. za Tnj. šolo; G. Fr. na J.; A. L. v Z. G. J. pri sv. P.; ljudska šola v Ž. in lj. š. pri sv. P. Darovali so g. g. K. J. iz Lj. 5 gl. Tanšek Ivan (ustanovnine) 5 gl. Drobnič Jožef, kaplan v Pišecah 1 gl. in J. T. prof. v Lj. za ljudsko šolo rojstvenega kraja 1 gl.

Pri vdovskem društvu sta plačala: Gg. Zarnik M. iz Ternovega za l. 1874. in Govekar France z Iga. Drugi gosp. imajo že poterdila v rokah. — Čas za plačevanje je do konca januarja za 1874. leto. Več g. g. učiteljem udom vdov. društva: Vdovsko društvo nij javni urad; pošiljanje na društvo nij poštnine prosto, akoravno pride od javnih uradov; komu čemo poštnino zarajtovati?

„VERTEC“ zaradi naročenih podob ne more priti že 1. dan svečana.